

3. munkacsomag

Közös stratégia és politika

KÖZÖS STRATÉGIAI DOKUMENTUM

2007.november/HU

www.matriosca.net

Tartalomjegyzék

Előszó	2
1 A MATRIOSCA AAP projekt: Főbb célok és fontosabb eredmények	3
2 A MATRIOSCA AAP keretében kidolgozott koncepcionális kontextus és megközelítés	5
2.1 <i>Intézményi keretek</i>	5
2.2 <i>Politikai szint</i>	6
3 Az AAP térség fejlesztésének feltételei valamint stratégiai prioritásai	6
4 Az előkészítés fázisában lévő stratégiai projektek	8
5 A jövőbeni együttműködés finanszírozásának lehetőségei	12
6 Javaslat intézmények létrehozására	15
6.1 <i>Előzmények és jelenlegi helyzet</i>	15
6.2 <i>Az intézményrendszer kialakításának főbb kérdései</i>	15
6.3 <i>Az intézményi keretek stratégiai szempontból</i>	16
7 A jövőbeni stratégiai fejlesztés szükségessége	18
7.1 <i>A területi együttműködés elősegítése</i>	18
7.2 <i>A területi együttműködés megvalósítása különböző intézkedések keretében</i>	19
7.3 <i>Egy a múlt tapasztalataiban mélyen gyökerező pragmatikai megközelítés</i>	19
7.4 <i>A konkrét alternatívákból adódó intézményi keretek</i>	19
7.5 <i>Egyértelmű politikai elkötelezettség</i>	20

Előszó

Ezen Közös Stratégiai Dokumentum (KSD), a MATRIOSCA AAP projektben foglalt céloknak és elveknek eleget téve, a jelenleg az utolsó fázisában lévő projekt legfőbb eredményeit, valamint főként a jövőbeli szorosabb együttműködésből fakadó legnagyobb kihívásokat kívánja bemutatni. Ezt követően javaslatot tesz azon keretek kidolgozására, amelyek lehetővé teszik a kulcsfontosságú kérdésekben való együttműködés bővítésének irányítását. Továbbá meghatározza a célokat, prioritásokat, valamint legfontosabb teendőket és felsorolja a jövőbeli pénzügyi támogatás érdekében előkészítésre és előterjesztésre szánt stratégiai projekteket.

Egy ilyen struktúrának a létrehozása céljából a jelen dokumentum 7 fejezetből áll, miközben három részre fekteti a fő hangsúlyt: Az első részben összegzi az eddig végzett munkát valamint egységbe foglalja az egyes projektek munkacsomagjai keretében kidolgozott különböző koncepciókat, különös tekintettel az Adria-Alpok-Pannónia (AAP) térségében kialakítandó szorosabb együttműködés stratégiai perspektíváira (1–3. fejezet). Ezt követően áttekintést nyújt a konkrét kooperáció lehetőségeiről, beleértve a közvetlen együttműködés lehetőségeit, valamint a jelenleg előkészítés alatt álló stratégiai projekteket (4–5. fejezet). Végül összefoglaló megjegyzéseket sorol fel olyan kulcsfontosságú kérdésekkel kapcsolatban, amelyeket politikai, adminisztrációs, valamint szakmai szinten is meg kell vitatni, hogy továbbra is folytatódjon egy közös, szoros és stratégia-orientált kooperáció az (AAP) térségben (6. –5. fejezet).

Végül megemlítenéd, hogy mindemellett egy közös politikai nyilatkozat lesz a második Politikai Konferencia tárgya 2007. november 14-én Grazban. Ez a nyilatkozat a 2007. januárjában Triesztben megtartott első Politikai Konferencián elért megállapodásokon alapszik és az AAP térségben belüli jövőbeni együttműködés intézményi kereteinek megvalósítására teendő legfontosabb lépéseket tartalmazza.

Jelen dokumentumot, a 3. munkacsomag koordinátoraként, Friuli-Venezia Giulia régió MATRIOSCA projektteamje dolgozta ki. E cél elérése érdekében Alberto Bramanti, Ivan Curzolo és Paolo Rosso szakértőként tevékenykedtek Elisabetta Reja, Friuli-Venezia Giulia régió MATRIOSCA projekttel megbízott tisztviselőjének vezetésével. Továbbá támogatást nyújtottak és hozzájárultak a tervezési folyamatban: Stájerország vezető partner teamje, különösen Richard Hummelbrunner projektmenedzser, valamint a 2. munkacsomagért felelős szlovén partner, különösen Tatjana Renner.

Az előterjesztett dokumentumtervezetet a MATRIOSCA koordinációs bizottsága a 2007. október 15-i ülésén megvitatta. A partnerek által ezen az ülésen és utána előterjesztett észrevételeket a végső szövegezésbe beillesztették.

1. A MATRIOSCA AAP projekt: Főbb célok és fontosabb eredmények

Ezen transznacionális az INTERREG IIB CADSES program által finanszírozott kooperációs projekt akronímja a **“MAnagement Tools and Relations for Interregional Organisation to Strengthening Co-operation in Adria-Alpe-Pannonia”** (azaz az interregionális szervezés menedzsment eszközei és kapcsolatai az Adria-Alpok-Pannónia (AAP) térségen belüli kooperáció elősegítésére) elnevezésből tevődik össze. Ez az összesen € 854.000 finanszírozási kerettel rendelkező projekt 2005. júniusában indult és 2007 decemberéig tart, Ausztria, Horvátország, Olaszország, Magyarország és Szlovénia tizennégy régiójának részvételével. A projekt vezető partnere Stájerország tartományi kormánya (EU és külügyekért felelős osztály). Emellett két további térség (azaz a horvátországi Varaždin megye, valamint Vajdaság, Szerbia autonóm tartománya) a későbbiekben társult partnerként csatlakozott a projekthez.

A projekt célja az integrált valamint koordinált fejlődés elősegítése az Adria-Alpok-Pannónia (AAP) együttműködési térségen belül. Ezen régiók egy jelenleg 17 millió lakossal rendelkező, összefüggő térség részei, amely a mostani és jövőbeli EU tagországok határain található. Európai szemszögből nézve ez a térség nem tartozik a gazdaságilag dinamikusan fejlődő övezetekhez. Ezért szükséges, hogy a partnerrégiók, erőiket egyesítve elérjék azon kritikus tömeget, amely helyzetük javítását lehetővé teszi. Ezenkívül a kis távolságok, valamint intenzív funkcionális összefonódások mellett, a múlt örökségéből valamint számos intézményi szintből adódó, adminisztratív határok okozta szétziláltság a jellemző. Ez a heterogén helyzet eléggé megnehezíti a hatékony együttműködést a közsférában. A projektnek analitikus alapokkal kell rendelkeznie, valamint stratégiai orientációt és szervezeti struktúrákat biztosítania a transznacionális kooperáció konszolidálása céljából.

A MATRIOSCA projekt főbb célkitűzései és várható eredményei:

- Határokon átnyúló együttműködési térség létrehozása a kölcsönös előnyök szerzésére, valamint a versenyképesség fokozására. Ezen cél elérését a jelenlegi helyzet hatékonyabb értelmezése, valamint az együttműködési térségen belüli főbb fejlesztési perspektívák szolgálják, továbbá olyan, a jövőbeli fejlődést elősegítő kulcsfontosságú stratégiák, amelyeket együtt készítenek elő, és amelyekben politikailag megegyeznek a kooperáció partnerei.
- Szoros együttműködés létrehozása annak érdekében, hogy többleteredményt érjenek el a projektpartnerek európai uniós szinten és vállalják a bővítés kihívásait s éljenek annak lehetőségeivel. Ezen cél megvalósítását főként olyan megfelelő intézményi struktúra szolgálja, amely figyelembe veszi a partnerek elvárásait vagy korlátozásait, de egyúttal alkalmas új, az európai törvényhozás adta lehetőségek megragadására is. Mindemellett a bilaterális és trilaterális együttműködés érdekében szükséges meghatározni az Alpok-Adria Munkaközösséghez, valamint - a már létrejött vagy ezután létesítendő - eurégiókhöz fűződő kapcsolatokat.
- Integrált és koordinált fejlődés a döntéshozók közötti stabil kapcsolatok révén. Ehhez egyrészt szükséges a hálózatok létrehozása és megerősítése adminisztratív szinten, valamint a jövőbeli fejlődés szempontjából egyaránt kulcsfontosságú területek szakmai szintjén. Másrészt szükséges egy sor stratégiai együttműködési projektnek a közös előkészítése a teljes kooperációs térségből származó fontosabb partnerek bevonásával. A későbbiekben ezen projekteket kell benyújtani EU pályázatokra az új programozási ciklus keretében.

Kezdetben a projekt egy közös adatbázis létrehozására összpontosított a rendelkezésre álló adatok gyűjtése és elemzése, vagyis más fontos, kooperációs projektekben szerzett tapasztalatok, eredmények összegzése és kiértékelése révén:

- Az alapadatokból készült egy tömör kivonat. Emellett témák szerint feltérképezték a partnerrégiók összevethető adatait. Mindez azt a célt szolgálta, hogy pontos képet adjon a jelenlegi társadalmi és gazdasági fejlődés helyzetéről.
- Készült egy riport "Economic Structure, Growth and Convergence in the Matriosca Region" (azaz "Gazdasági struktúra, növekedés és konvergencia a MATRIOSCA térségben") címmel, amely elemzi az együttműködési térség társadalmi-gazdasági jellemzőit, valamint bemutatja a kiválasztott területeken létező együttműködési potenciált.
- Legalább 20 másik INTERREG IIIB / C projekt bizonyult fontosnak a MATRIOSCA projekten belüli témák szempontjából. Sikerült kapcsolatot teremteni az adott projekt felelőseivel, valamint információkat szerezni ezen projektek eredményeiről.

Kiválasztott szakterületekkel foglalkozó tematikus munkacsoportok jöttek létre az adott partnerrégió ügyintézői és szakemberei bevonásával. Ennek az együttműködésnek az eredményeként három tematikus "Background Papers", azaz háttérinformációkkal szolgáló dokumentum született, amelyek hivatkozási alapot biztosítanak a fejlesztési stratégiák és közös stratégiai dokumentumok előkészítésére.

- Közlekedési infrastruktúra és területfejlesztés: A közlekedési infrastruktúrával kapcsolatos intézkedések 2020-ig, helyi adottságok, intermodalitás valamint a helyhatóságok szerepe, a közlekedési infrastruktúra hozzáférhetősége valamint a közlekedési infrastruktúra fenntarthatósága;
- Területrendezés és területfejlesztés: Policentrikus területek, városfejlesztés, vidéki régiók fejlesztése valamint városi–vidéki együttműködés, a közlekedés hozzáférhetősége, hatékonysága;
- Társadalmi-gazdasági együttműködés és fejlesztés: Áttekintés a kutatás-fejlesztési infrastruktúráról, ipari szakosodás a régiókban és klaszterek, valamint üzleti együttműködés, hálózatok és technológiatranszfer.

Valamennyi eredmény hozzáférhető és letölthető a MATRIOSCA honlapjáról www.matriosca.net.

A stratégiai fejlesztés első lépése a különböző partnerrégiók fejlesztési stratégiáinak szisztematikus elemzéséből, valamint az együttműködési térség SWOT-elemzéséből (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats - azaz az erősségek, gyengeségek, lehetőségek és fenyegetések elemzéséből) állt, amelyek révén konvergenciák és divergenciák is kikristályosodtak.

Ennek a munkának az alapján megszületett a "Fehér Könyv", amelyből körvonalazódnak az együttműködési térségen belüli politikai kihívások, valamint a közös politikai tevékenység érdekében javasolt prioritások. Ezen Fehér Könyvet a politikai képviselők megvitatták valamint jóváhagyták egy 2007. január 27-én megrendezett triezsti konferencián, amely egyúttal felhatalmazást is adott egy sor stratégiai együttműködési projekt előkészítésére, valamint a jövőbeli intézményrendszerrel kapcsolatos javaslat megfogalmazására.

Az utóbbit illetően az első intézkedés az adott államok valamennyi partnerrégiójában létező jogi előfeltételek, valamint intézményi keretek elemzéséből állt, ami azt a célt szolgálta, hogy kiderítsék az adott mozgástérben rejlő lehetőségeket, valamint annak korlátait a jövőbeli intézményrendszer építésével kapcsolatosan. Mindezt kiegészítette a tervezett vagy már létező, a területi együttműködést támogató struktúrákról nyújtott áttekintés, valamint az - Európai területi együttműködési csoportosulás (EGTC) új jogi eszköz adta lehetőségek elemzése. Ezenkívül tanulmányozták az EGTC létrehozásának lehetőségeit és megfogalmazták alapszabálytervezeteket.

2. A MATRIOSCA AAP keretében kidolgozott koncepcionális kontextus és megközelítés

Az előző fejezetekben említett célokat operatív szempontból közelítették meg egyesített tevékenységi sorozatok alkalmazásával, amelyek egy három részes, párhuzamosan kidolgozott folyamatból álltak és a következő célkitűzéseket tartalmazták:

1. egy lehetséges közös intézményrendszer kidolgozása, az uniós jogalkotás által biztosított eszközök segítségével és a tervezett stratégiai koncepciók megvalósíthatóságának valamint fenntarthatóságának biztosításával;
2. a közvetlen politikai elkötelezettséghez vezető új utak felkutatása és követése, hozzájárulva egy új közös stratégia megfogalmazásához és aktív támogatásához, valamint végül, de nem utolsónak sorban
3. a munka megkezdése olyan konkrét témákkal kapcsolatosan, amelyek kulcsfontosságú tényezők az AAP térség, valamint a hozzátartozó különböző régiók versenyképességének növelésében.

E három tényező figyelembevételével, létrejött egy többszintű platform, amely tekintettel van a fő aspektusokra és kérdésekre, amelyek relevánsak egy következetes stratégia megteremtésére a jövőbeli szorosabb együttműködés érdekében. Íme egy rövid beszámoló, stratégiai aspektusból, az elvégzett munka legfontosabb eredményeiről. A következő fejezetek részletesebben foglalkoznak e kérdésekkel.

2.1 Intézményi keretek

Ez a kérdés különösen kényes, hiszen a projektpartnerek nagyon is tisztában voltak azzal a ténnyel, hogy a jövőbeli tevékenységek folytatosságának, valamint fenntarthatóságának biztosítása végett hatékonyabb szervezési intézkedéseket kell hozni.

A megfelelőbb intézményi keretek létrehozásának módja és lehetőségei az AAP térség jövőbeni együttműködése érdekében igen bonyolult vizsgálati folyamatokat tesz szükségessé.

Ezekhez tartozik annak a kérdésnek az összevető elemzése, hogy milyenek a nemzeti jogi keretek, és hogyan oszlanak el a felelősséggel kapcsolatos kompetenciák a kormány, valamint helyi önkormányzatok között az adott partnerországban. Ezután következett annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy milyen járható utak állnak rendelkezésre az együttműködési struktúra létrehozásában. Végül egy az AAP térségen belül szorosabb együttműködést eredményező Európai területi együttműködési csoportosulás (EGTC) megvalósíthatóságának valamint életképességének elemzésére került sor.

Mivel e probléma ilyen sokoldalú jellegzetességgel rendelkezik, olyan megközelítést választottak, amely nem csupán a létező jogi lehetőségekre összpontosít, hanem egy többszintű elemzést végez, és egyúttal különböző aspektusokat vesz figyelembe, mint a politikai következményeket, a jövőbeli projektfejlesztéseket, az adminisztratív szerepvállalást és a fokozott hálózatépítési potenciált. A kihívás abból áll, hogy valamennyi különböző lehetőség vagyis "logikai hálózat" nyitott maradjon a lehetséges közös intézmény létrehozására.

2.2 Politikai szint

Az ezen a szinten folytatott munka az első, a 2007. január 24-én Triesztben megrendezett Politikai Konferenciával kezdődött, amelyiken egyhangúan elfogadták a Fehér Könyvben tett javaslatokat. Az ezekből eredő konklúziók, valamint a jövőt illető végső elkötelezettség a második, a 2007. november 14-én Grazban megrendezésre kerülő Politikai Konferenciának lesz a témája.

3. Az AAP-térség fejlesztésének feltételei valamint stratégiai prioritásai

A MATRIOSCA AAP Fehér Könyv kidolgozása – azaz a szakmai vita alapját képező dokumentum, amely a közös együttműködés stratégiájának kulcsfontosságú kihívásait tárgyalja – a térség erősségeinek, gyengeségeinek, lehetőségeinek, valamint fenyegetéseinek elemzésén alapszik.

A túl terjedelmes és általános elemzés elekerülése végett a MATRIOSCA AAP partnerek a kezdetekkor kidolgoztak egy megállapodást, amely azokat a részletesen megfogalmazott, kulcsfontosságú kérdéseket tartalmazza, amelyeket mindenképpen figyelembe kell venni egy ilyen nagyszabású és stratégia-orientált együttműködésben. Ezért elkészült egy korlátozott mennyiségű, elsőbbséget élvező témák listája a Matriosca AAP együttműködéssel kapcsolatosan. Ezeket az ún. "makrotémákat" (ld. a lenti felsorolást) az első Politikai Konferencián politikai szinten is jóváhagyták.

A KIVÁLASZTOTT MAKROTÉMÁK

A) Térségfejlesztés és policentrikus rendszerek

- Policentrikus, multifunkcionális rendszer létrehozása a versenyképes városi régió kialakítására, városi központok és vidéki térségek összekötése, valamint a regionális hálózatok összekapcsolása Európa többi részeivel az AAP térség láthatóságának növelése érdekében.
- A policentrikus területi struktúrákra vonatkozó kiegyensúlyozott területfejlesztés logikájának, tartalmának, valamint elemeinek közös értelmezése és az innovációs eszközök támogatása.
- A regionális fejlesztés keretében történő kulturális, természeti örökség védelme, annak integrálása a fizikai tervezési stratégiákba.
- A tervezési eszközök, folyamatok és attitűdök kohéziójának fokozása (beleértve a stratégiai környezeti hatásvizsgálatot); továbbá a tervezéssel kapcsolatos létező adatbázisok kompatibilitásának fokozása az adott információs eszközökkel.

B) Térségi jelentőségű materiális és immateriális infrastruktúrák

- Az AAP térségen belüli közlekedési összeköttetések (mindenekelőtt a tömegközlekedési összeköttetések) javítása; nemzetközi piacokhoz való kapcsolódási pontok létrehozása (repülőterek, logisztikai központok).
- Infrastrukturális hiányok megszüntetése közös tervezés és lobbizás révén, pl. a közlekedés és az energiaellátás terén.
- A transzeurópai közlekedési folyosókhoz való kapcsolódás javítása, valamint ilyen folyosók létrehozása az AAP térségen belül.
- A szociális infrastruktúra erőteljes bővítése fokozott hálózatépítés révén (egészségügy és a szociális ellátó rendszer – idősek, fiatalok, különös gondoskodást igénylő személyek).

C) A tudáshálózatok hatékony megteremtése

- A természeti adottságok hatékony menedzsmentje (beleértve a megújuló energiát), a szakmai tapasztalatok és a szaktudás elterjesztése, a szakértői ismeretek felhasználása hálózatok keretében.
- Az információ elterjesztésének, valamint menedzsmentjének koordinációja (közös szabványok kidolgozása, amelyek megkönnyítik a kommunikációt az AAP térségen belül).
- A természettudományok, valamint a technológiával kapcsolatos tudásközpontok állandó hálózatának létrehozása.
- A különböző szintű képességekre vonatkozó tudás megosztása (egyetemi tanárok, kutatók, diákok), lehetővé téve a tapasztalatok megosztását.
- A közös kormányzás (governance) javítása regionális és helyi szinten (beleértve a köztisztviselői csereprogramokat, valamint a hatékony gyakorlati tapasztalatok megosztását).

D) Innovatív kisvállalatok klaszterei

- Hálózatok és csoportosulások, valamint technológiai platformok létrehozása, elősegítése, a kritikus tömeg elérése, a nemzetközi láthatóvá tétel növelése, valamint az ellátó rendszerek megteremtése érdekében.
- Mechanizmusok kidolgozása a kulcsfontosságú technológiák elterjesztésének érdekében (a kritikus tömeg elérése alapvető fontosságú a kisvállalkozók szempontjából).
- Az ún. 'másodfokú' clustering (csoportosulások) elősegítése, azaz a kis- és középvállalkozókat támogató intézmények összekapcsolása az AAP térségen belül.
- Az elvárások és folyamatok, amelyek révén a képzéssel és továbbképzéssel kapcsolatos tanterveket kölcsönösen elismerik, a közös munkaerőpiac előfeltételeinek számítanak. Ez várhatóan rugalmasabbá teszi az innovációs kis- és középvállalatokat a gyakorlatban szerzett tapasztalatcseréjéről.

Az első Politikai Konferencián megegyeztek továbbá abban is, hogy az adott makrotémákban tett elsődleges közös lépéseket - a hosszútávú perspektívákat és előnyöket, a nagy földrajzi térséget - az AAP térségnek világosan hasznos hozó és a hálózati többletértéket kimutatni képes kritériumoknak kell megfeleltetni. Emellett további, a MATRIOSCA-projekt keretein belüli munkákra vonatkozó megbízást adtak ki. Ezen feladatok összefoglalása az alábbi keretes szövegben látható.

AZ ELSŐ POLITIKAI KONFERENCIÁBÓL LEVONT KÖVETKEZTETÉSEK

Különböző választási lehetőségek valamint együttműködési foratókönyvek állnak rendelkezésre. A legjárhatóbb út egy a konszenzuson alapuló rendszer létrehozása, amelynek köszönhetően újabb lehetőségek és kilátások bukkanhatnak fel az adott út mentén.

A MATRIOSCA AAP elveit és stratégiai kereteit figyelembe véve, valamint a közös projekt célkitűzéseit követve, a projektpartnerek politikai képviselői egyetértenek a következő politikai szerepvállalásban, amely a Fehér Könyv eredményein, valamint a területi együttműködés jogi feltételeinek elemzésén alapszik.

A közös stratégiai keretek **négy makrotémára** (további részletekért ld. a függelék) összpontosítanak:

- **Területfejlesztés és policentrikus rendszerek;**
- **Anyagi és szellemi infrastruktúra fontos, messziremenő kihatással;**
- **A tudáshálózatok hatékony megteremtése;**
- **Innovációs kisvállalatok csoportosulásai.**

A jelenlegi, sok területre kiterjedő, technikai együttműködés a MATRIOSCA AAP projekt keretein belül az említett regionális és területfejlesztéssel kapcsolatos, konkrét, kulcsfontosságú témákra összpontosít. További fontos kérdések majd a későbbi együttműködések keretében kerülnek előtérbe.

Ezen határozat megvalósítása végett a MATRIOSCA AAP projekt technikai szakértőit megbízzák:

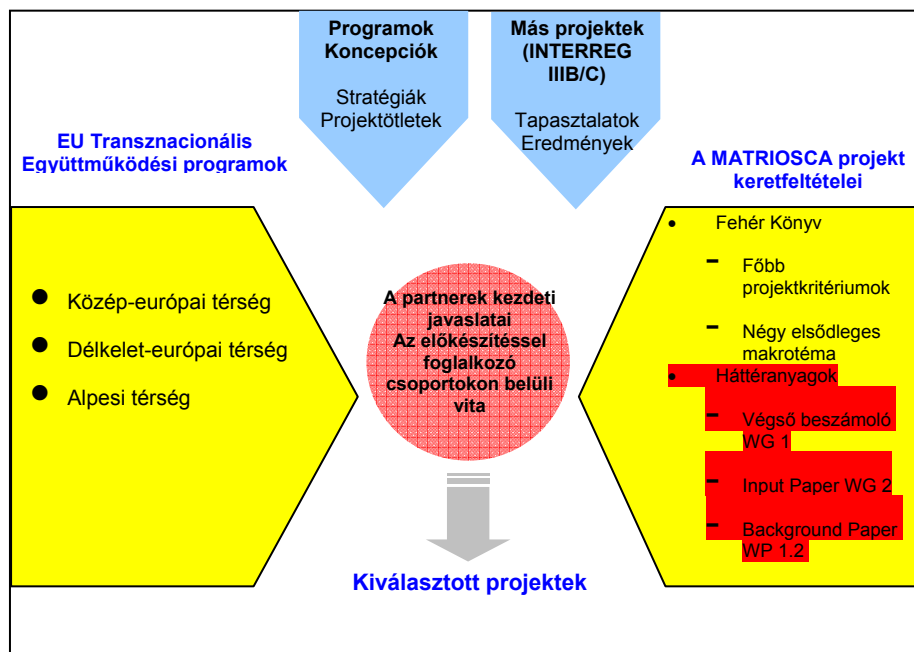
- Az intézményi keretekkel kapcsolatos javaslatok kidolgozásával, annak érdekében, hogy növekedjen a területi együttműködés hatékonysága és fenntarthatósága politikai, technikai szinten a létező bilaterális valamint multiregionális struktúrák alapján, ugyanakkor figyelembe véve az európai jogban gyökerező EGTC-t;
- Olyan projekttervezetek elkészítésével, amelyeket a jövőbeni támogatási célnak - Európai Területi Együttműködés, valamint a jövőbeni, határokon átnyúló kooperációs programoknak (Alpesi térség, Közép- és Délkelet-európai térség) megfelelően be lehet majd nyújtani.

4. Az előkészítés fázisában lévő stratégiai projektek

A négy makrotémának megfelelően bizonyos stratégiai tevékenységek meghatározására, valamint cselekvési tervek elkészítésére került sor, egyúttal szem előtt tartva a konkrét akciók végrehajtását az AAP térségen belüli, inkább stratégiákon alapuló együttműködés lehetőségeinek vizsgálatára, ami ugyanakkor megengedi, hogy a tervezett együttműködés valódi esetek révén kifinomultabb és stabilabb legyen.

Az első kihívást a projektek kiválasztásában az jelentette, hogy a projektek "alkalmi", esetről-esetre történő kiválasztása helyett – a múltban ugyanis ez volt a jellemző – jobban strukturált folyamatok uralkodjanak. A lehetséges partnerek között már léteznek együttműködési kapcsolatok, és a közös prioritásokat már meghatározták a Fehér Könyvben valamint más, a MATRIOSCA projekt háttéranyagához tartozó dokumentumokban.

Ezen projektazonosítási folyamat keretfeltételeit az alábbi ábra foglalja össze: Ide tartoznak a korábbi együttműködési projektek, tapasztalatok elemzése, a mindenkori jelenlegi regionális és nemzeti fejlesztési stratégiák, valamint az európai politikai kontextus, azaz a határokon átnyúló együttműködés finanszírozási lehetőségei.

A projektekkel kapcsolatos kiválasztási folyamatban két megközelítés kombinációja rajzolódik ki:

1. Top down-folyamatok: a Fehér Könyvben szereplő négy makrotéma azonosítása révén. Ez volt az első lépés, amely egy korábbi tapasztalatok és projektek strukturált áttekintéses elemzésén, valamint a mindenkor regionális és nemzeti fejlesztési stratégiákon alapult.
2. Bottom up-folyamatok: A második lépés abból állt, hogy az adott partnerek előterjesztették első projektötleteiket. Ezen partnerek minden régióban egy "kapcsolati folyamatot" indítottak el azáltal, hogy megkeresték a makrotémák iránt közvetlenül érdeklődő feleket. Ezeket az ötleteket a későbbiekben megvitták, módosították vagy finomították. Minden projekt esetében egymásra találtak a megfelelő partnerek.

Gyakorlati eredményként hat együttműködési projekt került előterjesztésre, melyek főbb jellegzetességei abc-sorrendben vannak felsorolva az alábbi keretes szövegben:

1.- BIO ALPE ADRIA PANNONIA – BIO CLUSTER

Cél

Az AAP makrotérségből származó feldolgozott és nem feldolgozott biotermékek széles és változatos skáláját közvetlenül hozzáférhetővé kívánják tenni a fogyasztók és vendégek részére. Növelni kell a biotermékek makrotérségen kívüli ismertségét. Ezen projekt célja a legtágabb értelemben meghatározott biogazdálkodás hatékonyságának növelése a vidéki életminőség, valamint a gazdasági mutatók javítása érdekében. Legyen az AAP térség a biotermelésben vezető régió.

Indoklás

A biotermékek előállításával, feldolgozásával és marketingjével kapcsolatos szakmai tapasztalatok és a szaktudás megosztása valamennyi partnerrel, a szolgáltatások, valamint a fenntartható turizmusban szerzett tapasztalatok továbbadása mellett. A biotermékek kínálata, valamint a biotermékek iránti kereslet biztosítása az adott régióban és az ezzel kapcsolatos információk továbbadása. A biogazdák és biokereskedők közötti együttműködés létrehozása, elősegítése. A legjobb gyakorlati tapasztalatok hasznosítása a regionális marketing keretében. A biotermékek eredetét igazoló tanúsítvány és szolgáltatásokra vonatkozó termékjel (label) bevezetése és támogatása, amely igazolja a genetikai módosítás nélküli, magasabb biogazdálkodási normáknak megfelelő termelést. Fogyasztói információs központok létrehozása. A fenntartható turizmus elősegítése a makrorégióon belül (kölcsönös reklámozás).

2.- CNCB – CLUSTER ÉS HÁLÓZATI EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ AAP TÉRSÉGEN BELÜLI ÜZLETI SIKEREKÉRT

Cél

A vállalatok közötti jobb együttműködés megteremtése az AAP térségen belül; innovációs klaszterek (csoportosulások), valamint kis- és középvállalatok (KKV) létrehozása, elősegítése és hálózatba kapcsolása, hozzájárulva a tudás gyarapodásához, valamint a nemzetközi piaci versenyképesség javításához.

Indoklás

A CNCB projekt koncepciója a természetes agglomerációkból fakadó előnyök hiányának kompenzálása (az AAP térségen belül) klaszterek, valamint együttműködési hálózatok létrehozása révén. Az átlagos KKV túl kicsi ahhoz, hogy exportorientált lehessen. Ezért szükséges és valószínű egy az exporttal foglalkozó, a KKV-ket támogató konzorcium létrehozása, ami erősebb közös fellépést eredményezne harmadik piacokon.

E konzorcium várható előnyei köze sorolandók az új üzleti lehetőségek megteremtése és magasabb profitok kitermelése a KKV-k számára, kisebb mértékű egyéni befektetési igény, az új piacok felé való nyitással kapcsolatos kockázatok minimalizálása, valamint a nagyobb megbízások vállalhatósága. Mindemellett nemzeti és nemzetközi tréningek szervezése a KKV-k valamint a klasztermenedzserek részére annak érdekében, hogy emelkedjen az általános klasztermenedzsmenttel valamint a nemzetközi tevékenységekkel kapcsolatos tudásszint.

3.- INNOVÁCIÓS-CLUSTER

Cél

A kutatók és üzletemberek közötti együttműködése kapcsán, transznacionális szinten folytatott innovációs módszerek tesztelése az AAP térségen belüli szinergiahatások kiváltása, valamint a politikai szinten történő gyakorlatok, koncepciók és prioritások harmonizációja végett.

Indoklás

A kutatás-fejlesztés, valamint az innováció és technológiatranszfer egyik velejárója, különösen kis vállalatok bevonása esetén, a kutatók, technológiai közvetítők és kis vállalatok együttműködése. Tény és való, hogy az ilyen kooperációs láncolat vagy nem működik hatékonyan, vagy egyáltalán nem is létezik. A vállalatok és a kutatás-fejlesztéssel foglalkozó szakemberek közötti konkrét együttműködés tapasztalatait, valamint ezen tevékenységek eredményeinek elemzését és a mindebből levont következtetéseket közvetlenül az adott döntéshozóknak továbbítanák, hogy azok beépíthessék a rendszerbe a tanult leckeiket.

4.- NAT-REG – TÉRSÉG- ÉS FEJLESZTÉSTERVEZÉSI MÓDSZEREK A FENNTARTHATÓ, KÖRNYEZETBARÁT REGIONÁLIS FEJLESZTÉS ÉRDEKÉBEN

Cél

A projekt fő célja olyan térség- és fejlesztéstervezési módszerek kidolgozása, amelyek nagy természeti értéket megjelenítő területek bázisán biztosítják a regionális térségi potenciálok jobb hasznosítását. A térség- és fejlesztéstervezési módszerek környezeti szempontokat figyelembe vevő összehangolása lehetővé teszi a nagy természeti értékkel és társadalmi fejlettséggel rendelkező területek közötti szinergiák szimulációját a hosszútávú fenntartható fejlődés érdekében.

Indoklás

A természet és a környezet jelenlegi állapota körültekintő eljárást igényel tőlünk, hiszen a fajok sokfélesége csökken, élőhelyek vesznek el s a természetes környezet ijesztő mértékben megváltozik. Az a tény, hogy a jelenlegi térség- és fejlesztéstervezési módszerek nem a gazdaság-, társadalom- és környezetfejlesztési dimenziókhoz igazodó integrált és kiegyensúlyozott célokat figyelembe vevő, hosszútávú fenntartható fejlődés alapelveihez alkalmazkodnak, fel kellene hogy rázzon bennünket. A hatékony térség- és fejlesztéstervezéssel szinergiákat kell képezni a nagy természeti értékű területek védelme és a gazdaságilag és társadalmilag fejlett területek között.

5.- SUSEN – FENNTARTHATÓ ENERGIAFEJLESZTÉS A RÉGIÓKÉRT

Cél

Határon átnyúló, regionális és helyi szinten való hozzájárulás a klímavédelmi célok eléréséhez és az energiával való önellátásra irányuló törekvések támogatásához. El kell mélyíteni a régiók közötti együttműködést a fenntartható energiák terén történő tervezési-, stratégiai- és intézkedésfejlesztési tevékenységek tekintetében: az energiahatékonyság javítása, megújuló energiák termelése, energiátárolási módszerek fejlesztése.

Indoklás

Európa energiaigényének felét ma importált fosszilis energiaforrásokból fedezzük. Fosszilis tüzelőanyagokat használunk energiaforrásként és ezek egyidejűleg okozói az atmoszféra széndioxiddal való dúsításának. Délkelet-Európában alig hasznosítják a megújuló energiákat vagy aligha vannak példák az energiahatékonyságra, s éppoly kevés forrással rendelkeznek a megújuló energiák vagy a környezetbarát technológiák alkalmazásának lehetőségeire. A projekt a know-how-nak a legtöbb tapasztalattal rendelkező régiók által azoknak a régióknak való továbbadására irányul, amelyek az energiahatékonyság javítására még hasznosítatlan forrásokkal és potenciálokkal rendelkeznek. Ezen túlmenően ezzel a projekttel előmozdítjuk azon technológiáknak a térségben való piacrajutását, amelyek megújuló energiát hasznosítanak vagy energiát hatékonyabban használnak fel.

6.- URBANNET - AAP VÁROSHÁLÓZATOK

Cél

Multifunkcionális policentrikus hálózat kialakítása nemzetközi identitású, versenyképes várostérség fejlesztésére az AAP nagytérség kisebb és közepes nagyságú városai közötti hálózatépítéssel és ezáltal a térség városai közötti együttműködés előmozdításával.

Indoklás

Az AAP térségben főleg kisebb és közepes nagyságú városok vannak. Annak érdekében, hogy az AAP térség olyan várostérséggé fejlődjön, amely felveheti a versenyt más európai régiókkal, szükség van olyan többközpontú struktúrára, amely az együttműködésre és hatékony városi menedzsmentre támaszkodik. Ily módon elérhető a kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődés. Integrált városfejlesztési stratégiák és megközelítések képeznek alapot a hatékony innovatív városi menedzsment számára, melynek célja az életkörülmények javítása, valamint a társadalmi és gazdasági teljesítőképesség növelése.

Az alábbi táblázat mutatja a kiválasztott stratégiai projektek és a MATRIOSCA makrotémák közötti irányítottági és logikai kapcsolatokat:

PROJEKT	MAKROTÉMÁK			
	Térségfejlesztés és policentrikus rendszerek	Térségi jelentőségű materiális és immateriális infrastruktúrák	Tudáshálózat kiépítése	Innovatív KKV-k klaszterei
BIO-CLUSTER				
CNCB				
INNO-CLUSTER				
NAT-REG				
SUSEN				
URBANNET				

FIGYELEM: a projekt koherenciafoka a makrotémához és a várt hatásokhoz való viszonyításban:

- közvetlen kapcsolat a projekt makrotémájához (közvetlen hatás)
- a projekt közvetlen haszonnal jár (közvetett hatás)
- a projekt közvetett hatással jár (kollaterális hatás)

A stratégiai projektek fejlesztésének folyamata során nyert tapasztalatok lehetővé teszik az előzetes következtetéseket, amelyek kiindulópontul szolgálhatnak további stratégiai megfontolásokhoz:

- Ahogy a fenti táblázatból kiderül, a projektek nemcsak a főbb makrotémához való hozzájárulást jelentik, hanem várhatóan közvetlenül vagy közvetve más makrotémákban is indukálnak eredményeket vagy előnyöket. Ezt már a projektek közös stratégiai keretben történő közös kifejtése fontos pozitív eredményeként tekinthetjük. A projektek hatásai egyenként vagy általában a közösen támogatott program szerint irányított tevékenységek révén a "stratégiai lendítő hatásnak" köszönhetően még tovább erősödnek.
- A közös stratégiai platform és a más régiókból és országokból származó olyan partnerekkel való együttműködés lehetősége, amelyek a témát már ismerik és a makrotémát hozzá igazítva arra felkészültek, nagy segítségnek bizonyult. Ez a korábbi tapasztalatokhoz képest jelentős továbblépésként értékelendő és a projekttervezés minőségbiztosítása és a tartós partneri együttműködés szempontjából fontos feltételnek nevezhető. A MATRIOSCA szempontjából ezt az általános projektlogika helyességét igazoló első ellenőrzésnek lehet tekinteni.

- A MATRIOSCA keretében kifejlesztett stratégiai perspektívát még nem minden partner érvényesítette. Ezért néhány projektnél még hiányzik a stratégiai koherencia. Ennek egyik oka az lehet, hogy a kapcsolódó információk gyakran csak a MATRIOSCA-ba közvetlenül bevont koordinációs csoportra korlátozódva nem jutnak tovább. A jövőben döntő jelentőséget kell tulajdonítani annak, hogy az információkat eljuttassák valamennyi irodának, valamint a regionális és központi intézményeknek annak érdekében, hogy az elvárt előnyök aztán reális tényé válhassanak.
- Az "infrastruktúra" témája nemcsak egyike volt a makrotémáknak, hanem ez egyben kulcsfontosságú kihívásként kezelendő a MATRIOSCA AAP térségben, ahol a stratégiailag hosszútávú álláspontból a szinergiák fontos előnyöket jelenthetnek. Azonban a kifejlesztett projektek egyike sem tárgyalta tartalmában ezt a témát, bár néhány projektötlet erre irányult. Ez az erős érdekcsoportokra vagy az AAP térségben uralkodó versenyhelyzetre vezethető vissza, azonban azt is jelentheti, hogy az ilyen irányú projektek más mechanizmusokat követelnek vagy további partnerek bevonását igénylik (pl. a nemzeti szinttől);
- A partnerintézmények részéről a SUSEN projekt - különösen a fenntartható energiafejlesztés kérdése - iránt tanúsított nagy érdeklődés miatt, (kb. 40 partner érdeklődött a projektben való részvétel iránt) a "fenntartható energia" témáját - amelyet a B és C makrotémákba már beépítettünk - az AAP együttműködés központjába helyezzük. Sőt ezt külön makrotémává is lehetne tenni akkor, ha a témákat átdolgozzák és aktualizálják.

5. A jövőbeni együttműködés finanszírozásának lehetőségei

Az AAP térség az új Strukturális Alapok 3. célkitűzése - "Európai Területi Együttműködés" - keretében elvileg **három transznacionális együttműködési program** címén részesülhet pénzügyi támogatásban:

- **Közép-európai térség:** nyolc tagból (Csehország, Németország, Olaszország, Magyarország, Ausztria, Lengyelország, Szlovénia, Szlovákia) és egy állandó megfigyelőből (Ukrajna) áll. "Európa szívéként" nagy gazdasági teljesítőképességgel és erős közös kulturális háttérrel rendelkezik. A program összköltségvetése kb. 300 millió EUR.
- **Délkelet-európai térség:** az országok nagy száma és szórása miatt - a legszegényebbtől a leggazdagabb európai régiókig - a programok közül ez a legkomplexebb (8 EU tagállam: Ausztria, Bulgária, Románia, Görögország, Magyarország, Olaszország, Szlovákia, Szlovénia és 9 nem EU tagország: Albánia, Bosznia-Hercegovina, Horvátország, a korábbi jugoszláv köztársaság Macedónia, Szerbia, Montenegró, valamint Törökország, Moldávia és Ukrajna). Bár a területi egyenlőtlenségek jelentősek az egyik legdinamikusabban növekvő térségről van szó. A program összköltségvetése kb. 245 millió EUR.
- **Az Alpesi térség:** a program hét partnerországra terjed ki (öt EU tagállam: Ausztria, Franciaország, Olaszország, Németország, Szlovénia és két nem EU tagország: Svájc és Liechtenstein). Ez az egyik legversenyképesebb térség, bár van néhány területi egyenlőtlenség, de ezek kisebb mértékűek mint Európa más térségeiben. A program összköltségvetése kb. 130 millió EUR.

Az alábbi táblázat bemutatja azokat a programokat, amelyekből a MATRIOSCA partnerek pénzügyi támogatásban részesülhetnek:

MATRIOSCA PPs	Transnational cooperation			Other Cohesion Policy Programmes	
	CENTRAL	SEE	ALPINE	Convergence	Competitiveness and Employment
State Government of Styria	√	√	√		√
State Government of Carinthia	√	√	√		√
State Government of Burgenland	√	√	√	√	
Autonomous Region Friuli Venezia Giulia	√	√	√		√
Veneto Region	√	√	√		√
Republic of Slovenia	√	√	√	√	
Zala County	√	√		√	
Baranya County	√	√		√	
Győr – Moson – Sopron County	√	√		√	
Somogy County	√	√		√	
Vas County	√	√		√	
Tolna County	√	√		√	
Koprivnica – Krizevci County		√			
Region of Istria		√			
Autonomous Province of Vojvodina (additional partner)		√			
Varazdin County (additional partner)		√			

Figyelembe veendő, hogy mind a három transznacionális együttműködési program, melyekre az 1080/2006/EK 21. cikke érvényes, lehetővé teszi, hogy a területen kívüli, a műveletekben részt vevő partnerek kiadásai (az ERFA által nyújtott hozzájárulás mértékének 20 %-áig) és az Európai Közösségen kívüli országok területén megvalósuló műveletek vagy részműveletek végrehajtásával kapcsolatban felmerülő kiadások (az ERFA által nyújtott hozzájárulás mértékének 10 %-áig) finanszírozhatók, amennyiben az az EU országok javára szolgál.

Ezáltal mind a három programból lehetőség van projektek társfinanszírozására az egész AAP térség partnerei számára. Ezen túlmenően a MATRIOSCA stratégiai szempontjainak a transznacionális programok céljaival való előzetes összevetése azt mutatta, hogy mind a négy makrotéma és azoknak a 3. pont alatt leírt súlyponti stratégiái mind a három programból finanszírozhatók.

A tematikai szempont mellett mind a három program tartalmaz néhány olyan stratégiai elemet, amelyeket figyelembe kell venni (és ez a MATRIOSCA projekten belüli projektfejlesztési folyamatban meg is történt):

- **endogén potenciálok fejlesztése:** a meglévő kompetenciák, a rendelkezésre álló ismeretek és képességek, valamint a kulturális sokszínűség mint a fenntartható fejlődés egyedülálló forrása és mint versenyelőny az együttműködési térségben. A programok célja, hogy a meglévő értékeket tökévé alakítsa és ezek lendítő hatásával új endogén potenciálok létrehozásához járuljon hozzá;
- **tapasztalatok kamatoztatása, eredményorientált megközelítés:** a megvalósított projektek eredményeinek sokféleségét és a programokkal kapcsolatban szerzett tapasztalatokat hasznosítani kell és kiindulópontként alkalmazni azokat a transznacionális együttműködéshez. A meglévő tudásanyag és a kapcsolatok túl széleskörű szóródását el kell kerülni. A programok segítségével olyan projektek finanszírozandók, amelyek egyértelműen meghatározott, kézzelfogható és mérhető eredmények elérését célozzák, és fokozott mértékben törekszenek az eredmények hasznosítására és értékelésére s azok konkrét tevékenységekre való irányítására.
- **fontos szereplők bevonása, politikai szerepvállalás:** A 2007-2013 időszak kohéziós politikáját jellemző stratégiai megközelítés megköveteli a fontos szereplők és döntéshozók bevonását és aktív részvételét a hatékonyabb eredmények elérése, a fejlesztési folyamatok jobb irányításához való hozzájárulás és a közhatóságok kapacitásainak erősítése érdekében.

Az EU Bizottság különböző programjai közül további finanszírozási forrásokhoz lehet hozzájutni, amelyek kiegészíthetik a három említett programot:

1. Az új 3. célkitűzés keretében az **interregionális együttműködési program** (INTERREG IVC) célja, hogy támogassa valamennyi európai régió együttműködését akkor is, ha ezek a régiók nem határosak egymással, hanem távolabb fekszenek. Ebből az operatív programból pénzügyi támogatást kaphatnak régiók és helyi hatóságok mind a 27 tagállamban (plusz Norvégia és Svájc). Az operatív program összköltségvetése 411 millió EUR és az első kiírás szeptember óta fut.

A program célja hálózatok létrehozása és a fejlesztési és a kohéziós politika terén szerzett tapasztalatok megosztása. Az operatív program különös hangsúlyt fektet a Lisszabonban és Göteborgban kitűzött uniós célkitűzések megvalósítására, mely szerint az operatív program sajátos célja a regionális és helyi stratégiák javítása az alábbi területeken:

- innováció és tudásalapú gazdaság;
- környezet és kockázatkezelés.

E célok elérése érdekében az operatív programból finanszírozandó projekteket az alábbiak szerint kell kialakítani:

- Lehetőséget kell biztosítani a különböző EU országok regionális és helyi döntéshozói számára, hogy kicserélhessék tapasztalataikat és ismereteiket.
- Egy sajátos stratégiai területen kevesebb tapasztalattal rendelkező régió számára biztosítani kell az együttműködési lehetőséget olyan régiókkal, amelyek azon a területen nagyobb tapasztalattal rendelkeznek.
- Gondoskodni kell arról, hogy az interregionális együttműködés példaértékű projektjeit megismerhessék más regionális és helyi döntéshozók és azt adaptálhassák más programokra (pl. az Európai Bizottságon belül a "Régiók a gazdasági átalakulásért" témában folytatott kommunikációban).

A megvalósításra a program két lehetőséget irányoz elő:

- Regionális kezdeményezésű projektek: E projektek célja a tapasztalatok cseréje egy sajátos stratégiai területen a jó gyakorlatok azonosítása és a megvalósítás új eszközeinek és szempontjainak kidolgozása érdekében. A beavatkozásokat regionális szereplők kezdeményezik.
 - Capitalisation & Fast Track Projects. Annak érdekében, hogy a jó gyakorlatokként azonosított projektek eredményei beépülhessenek a konvergenciába, a regionális versenyképességbe és a foglalkoztatási stratégiába, valamint az európai területi együttműködési programokba.
2. Különböző **határon átnyúló** operatív **együttműködési programok**, amelyek partnerei és hasznosítói a MATRIOSCA területek, és amelyeket az AAP térségben működő hatóságok irányítanak.
 3. A közös tevékenységek finanszírozásának további lehetőségét jelentik a **"Konvergencia"** és a **"Versenyképesség és foglalkoztatás"** célkitűzésre irányuló Regionális Operatív Programok (ROP), amelyek MATRIOSCA partnerei pénzügyi támogatásra jogosultak (bizonyos esetekben ezek az irányító hatóságok lehetnek). E programok első átvilágítása azt eredményezte, hogy mindegyik operatív program lehetőséget biztosít az interregionális együttműködés projektszinten történő pénzügyi támogatására. Bizonyos esetekben e célból még irányadó összegek is odítélésre kerülnek.

4. Végül létezik még számos más EU program is, amelyeket hasznosítani lehet az AAP térség partnerei közötti közös tevékenységek társfinanszírozására. A legfontosabbak a VII. Kutatási Keretprogram, a Versenyképesség és Innováció Keretprogram (CIF) és az Előcsatlakozási támogatási eszköz (IPA).

Rendkívül fontos rámutatni arra, hogy a transznacionális együttműködés szabályozását az AAP térségben javítani kell annak érdekében, hogy a különböző pénzügyi támogatási lehetőségek koherensebben és koordináltabban legyenek hasznosíthatók.

6. Javaslat intézmények létrehozására

6.1 Előzmények és jelenlegi helyzet

Az együttműködési terület heterogén intézményi struktúrával rendelkezik: az igazgatási szintek a nemzetállamoktól a NUTS II régiókig és NUTS III tartományokig terjednek, amelyek különböző törvényhozási feltételekkel és tevékenységi szabályozásokkal rendelkeznek. A MATRIOSCA projekt keretében elvégzett elemzés azt eredményezte, hogy a területi együttműködést illetően főleg az unión belüli területi együttműködések és a nemzetközi gyakorlatok közt kell különbséget tenni. Melynek során az eredmények a betartandó ügymenetre és a megkötendő és aláírandó jogügyletekre vannak befolyással. Néhány partnerrégióban jelenleg folyamatban van a regionalizáció (Szlovénia, Magyarország).

Magától értetődő, hogy a szintek és a szakterületek közötti intézmények hatáskörei a partnerországokban nem egységesen szabályozottak, ami különösen érvényes a regionális fejlesztés és a területi tervezés hatásköreire. Hasonló tevékenységek átfedései az egész AAP együttműködési területen tapasztalhatók.

Pozitívként említendő az a tény, hogy a legtöbb MATRIOSCA AAP partner hosszú évek óta tagja az Alpok-Adria Munkaközösségnek és ezáltal az együttműködésüknek hagyománya van. Az Alpok-Adria Munkaközösség azonban jelenleg csak egy behatárolt hatókörű egyezményen alapszik és nem vonja be a területi együttműködési programok vagy projektek menedzsementjét a működésbe. E meglévő struktúra aktualizálása és erősítése egyike volt azoknak az opcióknak, amelyek a MATRIOSCA projekt keretében a vizsgálódás tárgyát képezték.

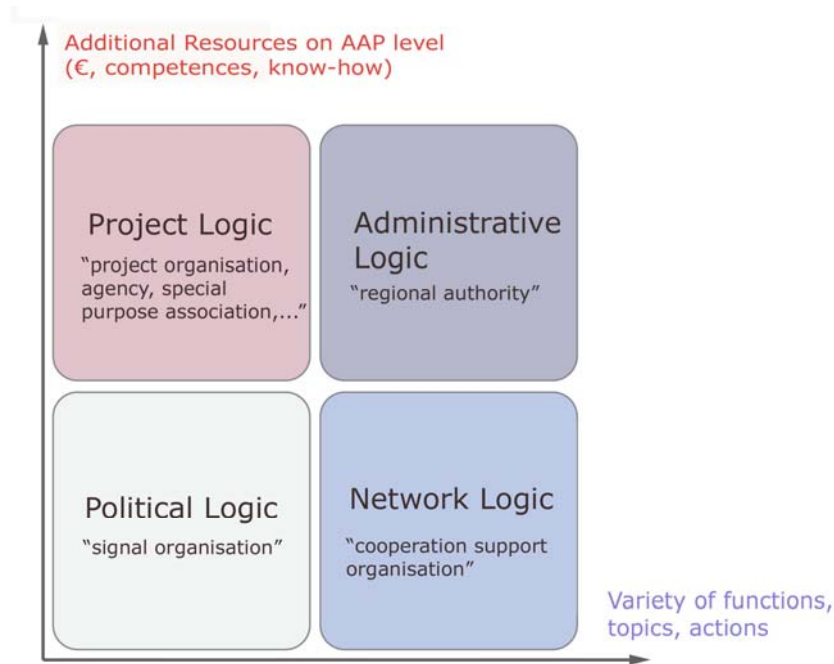
Ezen túlmenően létezik még néhány határon átnyúló együttműködési kezdeményezés és struktúra (eurégiók vagy eurorégiók), melyekben néhány partnerrégió már részt vesz, vagy azok létrehozása folyamatban van. Különböző kötelező erővel bíró egyezmények megkötésére került sor (pl. a Villa Manin Egyezmény) annak érdekében, hogy általában megkönnyítsék az együttműködési tevékenységeket vagy lehetővé tegyék a közös struktúrák létrehozását. Léteznek különböző határon átnyúló projektek is, amelyek alapján új tapasztalatok szerezhetők.

Ezenkívül nemrégiben olyan új eurégiók létrehozására is sor került vagy létrehozásuk éppen folyamatban van (pl. CENTROPE, Adria Eurorégió), amelyek az AAP együttműködési terület szomszédságában találhatóak.

6.2 Az intézményrendszer kialakításának főbb kérdései

Az "intézmény" témájának számos szempontja alapján a megközelítés nemcsak elsősorban a jogi opciók elemzésére való fókuszálásban állt, hanem többretegben történt, melynek során egyidejűleg több oldal elemzésére került sor.

Az elemzés tárgyát képezte az együttműködés háttérében álló különböző "logikák" hordereje annak megértése érdekében, hogy ezen logikák jellege milyen fokig alternatív vagy komplementáris:

A – a MATRIOSCA szempontjai szerinti – kihívás abban állt, hogy a lehetséges közös intézmény feladataira vonatkozó minden különböző beavatkozási logikát nyitva hagyjunk.

A szervezeti fejlesztés szempontjából a transznacionális együttműködés szervezetek/vállalatok és azok képviselőinek együttműködési rendszereként értendő. Kidolgoztuk azokat a területi magfunkciókat, amelyeket ezeknek az együttműködési rendszereknek el kell látni ahhoz, hogy a transznacionális együttműködés hatékonyabban működjön. Ezek a területi magfunkciók a "Fehér Könyvben" leírt "szerepekből" származnak és arra a "négy nagy követelményre" támaszkodnak, amelyeket a stratégiai MATRIOSCA perspektíva meghatározási folyamatában rögzítettünk:

- a politikai elkötelezettség biztosítása az AAP térségben való összehangolt eljárás érdekében;
- stratégiai keretdokumentum kidolgozása a jövőbeni tevékenységekre;
- stratégiai jelentőséggel bíró közös transznacionális projektek kifejlesztése és megvalósítása;
- potenciális projektpartnerek elszánt közösségének építése és projektek kidolgozásának elősegítése találkozó és technikai support révén.

A transznacionális területi együttműködés nyilvánvalóan többen jelent a programok vagy projektek megvalósításánál és a forrásokhoz való hozzájutásnál. Valójában új tájak és új kapcsolatok kialakításáról van szó a régiók és azok hatóságai között.

6.3 Az intézményi keretek stratégiai szempontból

A stratégiai törekvésnek arra kell irányulnia, hogy valamennyi fent említett szempontot figyelembe vegye és realizálható megoldásokat találjon az intézményesített együttműködésre. S ezeknek a megoldásoknak meg kell felelniük a megelőző elemzés során feltárt komplex többrétegű helyzet követelményeinek.

A leginkább alkalmazható és leginkább jövőorientált instrumentumnak az 1082/2006/EK rendelet által újonnan bevezetett Európai területi együttműködési csoportosulás (EGTC) jogintézménye bizonyult.

Különböző lehetőségeket vizsgáltunk meg, melynek során abból indultunk ki, hogy minden kifejlesztett struktúra:

- „semleges“ talajul szolgáljon a további területi együttműködéshez minden szinten;
- a meglévő Strukturális Alapok programjait jobban koordinálja (és állandó fórumként működjön);
- találkozóul szolgáljon a programfelelősök és a külkapcsolatokért felelős szervek számára;
- könnyítse a felelős szervek közötti hálózatépítést és a közös projektek megvalósítását.

Az intézményi keretek jövőbeni kialakítása érdekében figyelembe vettük az együttműködés különböző területi szintjeit. Végül meghatároztunk három opciót és azok sajátos implikációit:

- "A" opció: az Alpok-Adria Munkaközösség bővítése és átalakítása, valamint jogi személyiséggel történő felruházása (EGTC); azaz elsősorban több kompetenciával való ellátás;
- "B" opció: több kisebb egység létrehozása, melyek mindegyike saját jogi személyiséggel rendelkezne (EGTC); ez nem jelentené, hogy nem hoznánk létre közös együttműködési alapot az egész AAP térség részvételével, hanem ehelyett alterületeket koordinálnánk; a hangsúly a kisebb léptéken lenne.
- "C" opció: az "A" és "B" kombinálása, azaz egy keretstruktúra (pl. AA WC) létrehozása mint egyfajta ernyőszervezet az AAP térségre és a kisebb területi egységek közötti együttműködésre. E két opció összekapcsolásának célja, hogy rövid- vagy középtávú projektek generálásával hosszútávú stratégiai perspektívát biztosítson.

Az első Politikai Konferencia egyezménye értelmében megvalósíthatósági tanulmányt készítettünk az EGTC létrehozására. Ez különböző jogi kérdések részletes megvizsgálásához vezetett:

- A munkaközösséget illetően: nemzeti és regionális hatóságok és a területi együttműködés kérdéseiben illetékes törvényhozói szintek a partnerországokban;
- Az EGTC beható elemzése keretében figyelembe kell venni az AAP térség és Európa tekintetében szerzett fontos tapasztalatokat.

Az új EGTC rendelet mérföldkövet jelent az unión belüli területi együttműködés jogi kereteinek javítására: *Az EGTC olyan testület, amely közvetlenül alkalmazható jogi státusszal van felruházva, s ez leegyszerűsíti az eljárások bonyolítását és a tagállamok közötti egyezmények megkötését.* Az EGTC egy teljesen új jogi eszközt jelenít meg, melyet kötelező hatályú rendelet rögzít és ezáltal fontos lépést jelent a területi együttműködés erősítésének irányába s egyben elismeri a mindenkor nemzeti jogrend előírásait.

A 1082/2006/EK rendelet jogerős alkalmazásának nemzeti rendelkezései általában még nem léptek hatályba, kivéve Magyarországon, ahol az Országgyűlés 2007 júliusában elfogadta az EGTC törvényt. A többi partnerrégióban még tárgyalások folynak a nemzeti és a regionális/helyi szintek között a törvény megalkotásáról. Egy EGTC létrehozása előtt a rendeletet valamennyi érintett tagállamban alkalmazni kell, azaz átültetni azt a nemzeti jogba. Miután az EGTC a nemzeti jognak megfelelő hatásköri kereteken belül működő tagok csoportosulása ezért e hatáskörök tekintetében meg kell találni a legkisebb közös nevezőt.

Ezen túlmenően kidolgoztunk az EGTC-re példaként alkalmazható alapszabályokat, amelyek különböző szintekre vagy intézményekre adaptálhatók.

Végezetül tervezünk a MATRIOSCA partnerek kormányainak megbízott azon képviselői által meghozandó politikai döntést, akik hivatottak a feladatok meghatározása, a terület, a potenciális tagok és az időbeni keret tekintetében a megfelelő irányelvek megadására. A politikai döntéshozatal után aztán ki kell dolgozni a megvalósítandó EGTC típusnak megfelelő jogi formát és az egyezményt ill. az alapszabályokat.

Ez a feladat semmiképp sem egyszerű, mivel a jövőbeni szorosabb együttműködés tartalmát, formáját, székhelyét, célját és más szempontjait illetően az érintett országoknak különböző érdekeik vannak. A legfontosabb az a körülmény, hogy a partnerek intenzív vitába bocsátkoztak annak tudatában, hogy a célul kitűzött tartós fejlődés a térségben döntően függ a kellő nagyságú "kritikus tömegtől". A szlovén partner szemszögéből, amely az „Institution Building“ munkacsoportot koordinálta, érdemes a megkezdett folyamatot folytatni és az új EK rendelet alapján megfelelő intézményi struktúrák kifejlesztésén munkálkodni.

7. A jövőbeni stratégiai fejlesztés szükségessége

A közös stratégia kidolgozásával a MATRIOSCA koordinációs csapata megpróbált olyan elméleti kereteket szabni a területi együttműködés alakítására, amely a gyakorlati megvalósítás során segítségül szolgál. Ez azon a feltevésen alapszik, hogy a fokozottabban stratégiaorientált együttműködési platformhoz három "hozzávalóra" van szükség: lobbitevékenységre politikai szinten, a technikai és operatív struktúrák koordinációjára és nem utolsósorban az AAP térségben megvalósítandó stratégiai tervezésre.

Végezetül megállapítható, hogy e közös stratégia eredményeként (legalább) hat projekt talonban van és megvalósításra vár, s néhány lépést tettünk előre annak érdekében, hogy a régiók közötti koordináció javuljon és letettük az EGTC alapkövet, melynek létrehozása megkezdődhet, mielőtt azt a nemzeti ratifikálási folyamatok lehetővé teszik.

A politikai szint - amely eddig pozitívan viszonyult akkor, ha a számos még nyitott kérdés kezeléséről, vitájáról és megválaszolásáról volt szó - feltétlenül döntő jelentőségű a tekintetben, hogy a folyamat sikeresen folytatódjon. Azt várjuk, hogy a küszöbönálló második Politikai Konferencián döntő határozatok szülessenek a prioritások - a stratégia, az intézmény és a tartalom - tekintetében.

Több kihívásnak azonban még meg kell felelni ahhoz, hogy a MATRIOSCA projekt keretében elindított stratégiai folyamatot tovább folytassuk, elmélyítsük és bővítsük.

7.1 — A területi együttműködés elősegítése

A kialakult új versenyhelyzetben az Európai Unió vitafolyamatot indított arról, hogy politikai számára erősebb területi fókuszot adjon. Megfelel a területi kohéziót szorgalmazó európai politika hosszútávú törekvésének, hogy sok prosperáló régióból és térségből álló olyan területet realizáljon, amely Európa számára fontos szerepet tölt be és polgárai számára magas életszínvonalat biztosít.

Identitás, minőség és hatékonyság jelenti a fenntartható növekedés és fejlődés területi dimenziójának megvalósításához szükséges három alapkövet. Míg az identitás mindig erősen egy bizonyos régióhoz kötődik, a minőség és a hatékonyság inkább az AAP - azaz különböző országokhoz tartozó területekből álló transznacionális együttműködési térség - dimenzióhoz sorolandó.

Ezért a területek közötti együttműködéssel együttjáró esélyeket és kihívásokat együtt tárgyaljuk a

- különböző körökből érkező protagonisták aktív szerepvállalásának elősegítése beleértve a polgárokat is;
- a különböző régiók KKV-it és iparát képviselő testületek együttműködésének és koordinációjának megvalósítása;
- a partnerintézmények valamennyi - s nemcsak a nemzetközi együttműködéssel és a stratégiai tervezéssel foglalkozó és már bevont - hivatalainak és osztályainak motiválása az aktív részvételre;
- az AAP térségen belüli és kívüli "információs és kommunikációs stratégia" kidolgozása témáival.

7.2 — A területi együttműködés megvalósítása különböző intézkedések keretében

Az intenzívebb együttműködést elősegítő közös struktúra kialakítására több opció létezik.

A komplex történelmi háttér és a "jó gyakorlatok" sokfélesége azt sugallja, hogy különböző profilok lehetőségét kell biztosítani az AAP térségen belüli és annak különböző alterületei közötti együttműködésben.

Azonban döntő, hogy az AAP térségre kidolgozásra kerüljön egy közös stratégiai vízió és perspektíva, és konkrét tevékenységek tervezése induljon el a hosszútávú perspektíva és fenntarthatóság biztosítása érdekében.

A 2007-2013-as új programozási időszakban a közös tevékenységekre a különböző finanszírozási lehetőségek (3. célkitűzés Európai Területi Együttműködés, Regionális Operatív Programok és más uniós pénzügyi források) hasznosításához döntő lesz a különböző intézményi adaptálások jobban koordinált megvalósítása.

7.3 — Egy a múlt tapasztalataiban mélyen gyökerező pragmatikai megközelítés

A MATRIOSCA projekt keretében nyert tapasztalatok optimalizálása és az AAP térségen belüli együttműködés megszilárdítása és erősítése érdekében kényszerítő szükség az együttműködés egyértelmű módszerének meghatározása és a közös projektek azonosításához, kiválasztásához és lebonyolításához szükséges szempontok megadása.

Számos olyan projekt, tevékenység és legjobb gyakorlat létezik az AAP térségében, amelyek hasznosítása és optimalizálása rendkívül fontos. Ebben a megközelítésben az Alpok-Adria Munkaközösség fontos előfutára a MATRIOSCA-nak, amelyet gondosan figyelembe kell venni.

Egyidejűleg fontos olyan témák megtárgyalása is, amelyek akadályokat és gyenge pontokat képeznek ezekben a tapasztalatokban: ábrándos megközelítés, stratégiai vízió hiánya és gyenge fenntarthatóság.

7.4 — A konkrét alternatívákból adódó intézményi keretek

A konkrét tényeken alapuló bizalom jelenti a legjobb feltételt a legalkalmasabb intézményi keret meghatározásához és a közös struktúra szerepének, feladatainak és céljainak pontos körülírásához.

A bizalom építése döntő és fontos járulékos hozadéka az AAP térség tagjai közötti korábbi és jelenlegi együttműködésnek.

Az együttműködés tartalma és az azzal összefüggő döntések meghatározóak az intézményrendszer kialakítására irányuló valamennyi folyamat szempontjából. A komplex elemzésnél és a jövőbeni együttműködés legjobb intézményi kereteinek megtervezésénél figyelembe veendő indoklásoknál mindenekelőtt egy valaminek kifejezésre kell jutnia: az együttműködés tekintetében elsődlegesek a világos és közös tartalmak.

7.5 — Egyértelmű politikai elkötelezettség

A második Politikai Konferenciát egy megállapodással kívánjuk zárni a tekintetben, hogy:

- az első Politikai Konferencia alkalmával hozott - a tárgyalandó témáknak az együttműködés kezdetén szűk körre való korlátozására vonatkozó - határozatokat megerősítse, és adott esetben egyezséget eredményezzen annak módjáról, hogy miként aktualizálható és fejleszthető tovább ez a rövid lista;
- az együttműködés iránti valós elszántság és elkötelezettség biztosítása az AAP térség megfelelő intézményeinek valamennyi igazgatási szintjén és egységében;
- népszerűsítés és tájékoztatás az érdeklődő protagonisták és a széleskörű nyilvánosság körében a láthatóbbá tétel és az AAP térség jobb imázsának biztosítása jegyében;
- közvetlen pénzügyi források rendelkezésre bocsátása és uniós pénzeszközök odaítélésének lehetővé tétele;
- a javasolt projektekre vonatkozóan a monitorozás és az értékelés rendszerének kidolgozása, hogy értékes visszacsatolásra kerülhessen sor tekintettel a jövőbeni programtervezési tevékenységekre.

A záró szlogennek így kellene szólnia: "Lássunk munkához!". A jelen "Közös Stratégiai Dokumentumot" kidolgozó koordinációs bizottság egy mérsékelt de egyidejűleg bátor hozzáállást és eljárást javasol annak érdekében, hogy megszülethessenek a döntések a legelőször hozandó intézkedésekről.

További célokat, akciókat és eredményeket aztán az első vívmányok függvényében a bizakodás jegyében és a sikerek által generált kölcsönös bizalom jegyében kell alakítani.